

Sygn. akt I ACa 68/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Beata Kozłowska

Sędziowie: SA Roman Dzięczek

SA Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska (spr.)

Protokolant: sekretarz sądowy Sławomir Mzyk

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa C. K.

przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi (...)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 16 listopada 2016 r., sygn. akt I C 1222/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w ten tylko sposób, że zasądzoną tytułem kosztów procesu kwotę 11.566,93 zł (jedenaście tysięcy pięćset sześćdziesiąt sześć złotych dziewięćdziesiąt trzy grosze) obniża do kwoty 5.951,53 zł (pięć tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt jeden złotych pięćdziesiąt trzy grosze),

II. oddala apelację w pozostałym zakresie,

III. zasądza od Skarbu Państwa – Ministra (...) na rzecz C. K. kwotę 203 zł (dwieście trzy złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Beata Kozłowska Roman Dzięczek

Sygn. akt I ACa 68/17

UZASADNIENIE

Powód C. K. domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra (...) kwoty 88 431,43 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 09 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra (...) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu, w tym na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii (...) kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 62 043,22 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 11 566,93 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w punkcie drugim zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii (...) kwotę 1080 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w punkcie trzecim oddalił powództwo w pozostałym zakresie, w punkcie czwartym nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie) z zasądzonych na rzecz powoda roszczenia kwotę 57,75 zł tytułem uzupełnienia brakujących kosztów sądowych, natomiast w punkcie piątym nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa (Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie) od pozwanego kwotę 180,99 zł tytułem uzupełnienia brakujących kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód C. K. od 02 września 1969 r. do 31 grudnia 1998 r. był zatrudniony w Fabryce (...) S. A., a następnie w Urzędzie (...) z siedzibą w S. (dalej: (...)) na stanowisku głównego specjalisty w pełnym wymiarze czasu pracy na czas nieokreślony. Decyzją z dnia 26 listopada 2009 r. Zakład (...)w S. przyznał powodowi od dnia 08 listopada 2009 r. emeryturę, przy czym powód kontynuował zatrudnienie w (...) na dotychczasowym stanowisku. Ostatnie miesięczne wynagrodzenie powoda wraz z 20% dodatkiem za wysługę lat wynosiło 6 183,67 zł brutto. Z dniem 01 stycznia 2011 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r., Nr 257, poz. 1726 ze zm.). Na mocy art. 6 powołanej wyżej ustawy do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227, ze zm.) dodany został art. 103 a, stanowiący, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z kolei art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. stanowił, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o której mowa w art. 6 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r.

W związku z wejściem w życie art. 103a powód, aby uniknąć zawieszenia prawa do emerytury, na mocy porozumienia stron z dniem 30 września 2011 r. rozwiązał stosunek pracy z (...), a następnie chcąc kontynuować pracę zarobkową przystąpił do konkursu na stanowisko specjalisty ogłoszonego przez jego dotychczasowego pracodawcę. Uczynił to jeszcze przed rozwiązaniem stosunku pracy – 05 września 2011 r.

W wyniku konkursu, który powód wygrał, od dnia 15 listopada 2011 r. pracował w (...) na stanowisku specjalisty z wynagrodzeniem miesięcznym brutto wynoszącym 4 047,49 zł. W tym czasie powód wykonywał te same obowiązki, które wcześniej pełnił jako główny specjalista. W okresie od 01 stycznia 2013 r. do dnia 14 listopada 2013 r. świadczył pracę na 4/5 etatu z wynagrodzeniem obejmującym 20% dodatek za wysługę lat wynoszącym brutto 3 238 zł. Zatrudnienie powoda zostało przedłużone na tych samych warunkach do 14 listopada 2014 r., kiedy to powód zakończył pracę w (...).

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie o sygn. akt K2/12 uznał, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Różnica między wynagrodzeniem na stanowisku zajmowanym przez powoda przed rozwiązaniem stosunku pracy, a tym uzyskiwanym po zawarciu umowy o pracę z dnia 15 listopada 2011 r., z uwzględnieniem:

a. utraconych przychodów wynikających z przerwy w pracy spowodowanej procedurą naboru obejmującej okres od 01 października 2011 r. do 14 listopada 2011 r. wyniosła brutto – 9 275,51 zł, netto – 6 595,48 zł,

b. zmniejszenia przychodów z tytułu niższego wynagrodzenia za pracę na pełny etat w okresie od 15 listopada 2011 r. do 31 grudnia 2012 r. wyniosła brutto – 28 838,43 zł, netto – 20 093,91 zł,

c. zmniejszonych przychodów z tytułu niższego wynagrodzenia w okresie pracy na 4/5 etatu w okresie od 01 stycznia 2013 r. do 14 listopada 2014 r. wyniosła brutto – 38 451,15 zł, netto – 26 796,65 zł,

d. zmniejszonych przychodów z tytułu obniżonej podstawy do wyliczenia premii jubileuszowej za 45 lat pracy obejmującej okres jednego miesiąca przed nabyciem prawa do premii wyniosła brutto – 6 832 zł, netto – 4 760,77 zł,

e. zmniejszonych przychodów z tytułu obniżonej podstawy do wyliczenia trzynastej pensji za rok 2012, 2013, 2014 – wyniosła brutto – 5 447,24 zł, netto – 3 796,41 zł. Łącznie różnica ta wyniosła w wartościach brutto wyniosła 88 844,32 zł, a netto – 62 043,22 zł.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie dowodów z przesłuchania powoda, z dokumentów przedstawionych przez powoda, natomiast wysokość utraconych dochodów powoda w oparciu o miarodajny w tym zakresie dowód z opinii biegłej specjalistki z zakresu płac M. K..

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie w oparciu o znowelizowane przepisy kodeksu cywilnego zawarte w art. 417 § 1 k.c. oraz 417¹ § 1 k.c. (w zakresie odpowiedzialności za szkodę spowodowaną wydaniem aktu normatywnego sprzecznego z Konstytucją RP). Sąd Okręgowy wskazał, że ustalenie przez sąd powszechny bezprawności działania w zakresie „bezprawia legislacyjnego” – wymaga prejudykatu w formie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego sprzeczność określonych uregulowań ustawowych z Konstytucją. Prejudykat taki w niniejszej sprawie stanowił wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. wydany w sprawie o sygn. akt K2/12, w którym sąd konstytucyjny uznał, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707, dalej: u.z.u.f.p.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251, dalej: u.e.r.f.u.s.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał Konstytucyjny, orzekając o niezgodności art. 28 u.z.u.f.p. w związku z art. 103a u.e.r.f.u.s. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, stwierdził, że wejście w życie art. 103a u.e.r.f.u.s. spowodowało zmianę treści ryzyka emerytalnego. W okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 30 grudnia 2010 r. treścią ryzyka emerytalnego było osiągnięcie odpowiedniego wieku, natomiast od dnia 1 stycznia 2011 r. treścią tą stało się prawo do zaprzestania pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego, a wyrazem zajścia ryzyka emerytalnego - rozwiązanie stosunku pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego nie można zaaprobować poglądu pozwanego, z którego wynika, że wprawdzie Trybunał Konstytucyjny stwierdził nieważność określonego przepisu ustawowego, w tym wypadku art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale to nie miało na celu wyzwolenia roszczeń odszkodowawczych. Uznanie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, że wskazany przepis jest niezgodny z Konstytucją powoduje jego unicestwienie w systemie prawa, tak jakby nigdy nie obowiązywał (*ex tunc*), a więc dotyczy to wszelkich zdarzeń prawnych, które

zaszły z uwzględnieniem takiego przepisu. Należy przyjąć, że osoby, które rozwiązały stosunek pracy w celu uniknięcia zawieszenia uprawnień emerytalnych, ze względu na obowiązywanie przepisu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uznanego następnie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego za sprzeczny z Konstytucją mogą się domagać naprawienia szkody polegającej na utracie wynagrodzenia za pracę, którą by z wysokim stopniem prawdopodobieństwa nadal wykonywali.

W ocenie Sądu Okręgowego powód, który nabył prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji dopuszczającej możliwość łączenia emerytury z wynagrodzeniem za pracę bez konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - pozostawał w kręgu adresatów przepisu, który został następnie uznany za niezgodny z art. 2 Konstytucji przez Trybunał Konstytucyjny.

Oprócz niezgodności z prawem (Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową, ustawą) aktu normatywnego, przesłankami odpowiedzialności z art. 417¹ § 1 k.c. są szkoda i związek przyczynowy. Wykazanie tych przesłanek obciąża poszkodowanego (art. 6 k.c.).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że pozwany nie ma racji zarzucając, że między wprowadzeniem bezprawnej regulacji wynikającej z art. 28 u.z.u.f.p. w związku z art. 103a u.e.r.f.u.s. a szkodą poniesioną przez powoda nie zachodzi powiązanie kauzalne w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. Powód, pomimo nabycia prawa do emerytury, kontynuował dotychczasową działalność zawodową i z bardzo wysokim prawdopodobieństwem – graniczącym z pewnością w świetle dalszych zdarzeń – kontynuowałby ją w najbliższej przyszłości, gdyby nie doszło do wprowadzenia bezprawnej regulacji. Przemawiają za tym ustalenia faktyczne dotyczące starania się przez powoda jeszcze nawet przed ustaniem stosunku pracy o stanowisko, które w tamtym czasie oferował jego dotychczasowy pracodawca (nie oferował tego, które właśnie zwalniał powód) i które objął w wyniku przeprowadzonej procedury konkursowej. Tym samym dowiódł ponad wszelką wątpliwość, że nic innego, jak tylko niezgodna z Konstytucją RP regulacja prawna stanęła na przeszkodzie w kontynuowaniu zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy. Sąd Okręgowy uznał, że powód wykazał, iż wprowadzenie regulacji wynikającej z art. 28 u.z.u.f.p. w związku z art. 103a u.e.r.f.u.s. zmusiło go do dokonania wyboru między kontynuowaniem dotychczasowego zatrudnienia albo rozwiązaniem stosunku pracy w celu pobierania emerytury. Szkoda, której naprawienia dochodzi w niniejszej sprawie, polegała zatem na utracie zarobków, spowodowanej wprowadzeniem przepisów zmuszających go do dokonania tego wyboru.

W przekonaniu Sądu Okręgowego za trafny należało uznać zarzut pozwanego zasadzający się na twierdzeniu o tym, że szkodę powoda wyznaczać powinno niezyskane przez niego wynagrodzenie w wartościach netto, a nie brutto, ponieważ w istocie do jego majątku, gdyby nie zdarzenie wyrządzające szkodę, weszły świadczenia w wysokościach netto, a nie brutto. D. metoda ustalenia odszkodowania nakazująca dokonanie porównania stanu majątkowego poszkodowanego sprzed i po wystąpieniu zdarzenia szkodzącego prowadzi do wniosku o słuszności zarzutu pozwanego w tym względzie i dlatego dokonując oceny zasadności żądania powoda Sąd wyliczył szkodę w wartościach netto, a zatem na podstawie danych wynikających z pisemnej opinii uzupełniającej biegłej.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, gdyby nie niekonstytucyjny przepis powód w dalszym ciągu aż do 14 listopada 2014 r., kiedy ostatecznie dobrowolnie zrezygnował z dalszego zatrudnienia, pracowałby w (...) na stanowisku głównego specjalisty pobierając wynagrodzenie z 20% dodatkiem za wysługę lat, tak jak to miało miejsce przed rozwiązaniem stosunku pracy z powodu wejścia w życie niekonstytucyjnego przepisu. Powód otrzymałby niewątpliwie – tak, jak to miało miejsce dotychczas – trzynaste wynagrodzenia za lata 2012, 2013, 2014, a także wynagrodzenie, które spowodowało obniżenie wysokości nagrody jubileuszowej.

Sąd Okręgowy wskazał, że normalnym następstwem zdarzenia szkodzącego w postaci wprowadzenia przepisu, który okazał się niezgodny z Konstytucją, było również niezyskanie przez powoda świadczeń z tytułu zatrudnienia w okresie pomiędzy ustaniem zatrudnienia, a podjęciem go na nowo wskutek wygranej w konkursie, nawet jeśli powód podjął zatrudnienie dopiero od 15 listopada 2011 r. z powodu swej choroby, ponieważ gdyby nie konieczność rezygnacji z zatrudnienia wynikająca z wprowadzenia niekonstytucyjnego przepisu powód pracowałby dalej, a choroba w takim wymiarz czasowym nie stanowiłaby podstawy do obniżenia wynagrodzenia.

Powód dowiódł, że nic nie stało na przeszkodzie jego dalszemu – po 30 września 2011 r. - zatrudnieniu w (...) oprócz niekonstytucyjnego przepisu. Swoim kolejnym zatrudnieniem u tego samego pracodawcy, o które starał się od 05 września 2011 r., a zatem zanim doszło do ustania pierwszego w (...) stosunku zatrudnienia, wykazał, że jedynym powodem rozwiązania dotychczasowej umowy o pracę był niekonstytucyjny przepis. Wskazuje na to wprost pismo powoda z dnia 29 czerwca 2011 r. skierowane do pracodawcy. Nie ma żadnego innego logicznego wytłumaczenia takiej sytuacji. Powód nie miał możliwości ponownego podjęcia pracy na tym samym stanowisku, co poprzednio, ponieważ pracodawca postanowił nie ogłaszać konkursu na stanowisko głównego specjalisty, lecz specjalisty, choć z identycznym zakresem obowiązków. Powód swoim zachowaniem w istocie zmniejszył zakres szkody, która mogłaby być większa, gdyby powodowi nie udało się wygrać konkursu bądź gdyby jego pracodawca w ogóle takiego konkursu nie rozpiął.

Z tych względów Sąd Okręgowy powództwo uwzględnił częściowo, w zakresie świadczeń netto, których powód nie uzyskał, a uzyskałby, gdyby był dalej zatrudniony w (...) bez konieczności przerwania zatrudnienia z powodu wejścia w życie przepisu, który okazał się niekonstytucyjny.

O odsetkach ustawowych należnych powodowi orzeczono na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 2 k.c.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o treść art. 100 zdanie pierwsze w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

Z sum Skarbu Państwa w toku procesu wypłacone zostało tymczasowo wynagrodzenie biegłego w kwocie 258,56 zł. 70% tej kwoty winien pokryć pozwany (180,99 zł.), a 30% powód (77,57 zł.).

Na podstawie art. 113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 100 zdanie pierwsze k.p.c. Sąd Okręgowy nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie) kwotę 180,99 zł tytułem uiszczenia kosztów sądowych w części nieobciążającej przeciwnika oraz ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie) z roszczenia zasądzonego na rzecz powoda kwotę 57,75 zł, ponieważ powód wpłacił na wynagrodzenie biegłego tytułem zaliczki kwotę 500 zł, a wykorzystana została jedynie suma 480,18 zł. Pozostała kwota z zaliczki mogła zostać zarachowana na wynagrodzenie biegłej za uzupełniającą opinię i dlatego w punkcie czwartym wyroku wskazano kwotę 57,75 zł (77,57-19,82).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając wyrok w zakresie punktów 1, 2, 4 i 5. W apelacji zarzucił naruszenie:

1. art. 361 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że zachodzi adekwatny związek przyczynowy pomiędzy wejściem w życie przepisu art 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, którego niekonstytucyjność stwierdził Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. sygn. akt K 2/12 a szkodą powoda w postaci utraconych zarobków w okresie od 2 listopada 2011 r. do 14 listopada 2011 r.;

2. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. przez: oparcie orzeczenia w sprawie na ocenie dowodów nie przeprowadzonych meriti, tj. błędną ocenę dowodu z przesłuchania powoda w charakterze strony w dniu 4 listopada 2016 r. skutkującą uznaniem, że istnieje adekwatny związek przyczynowy pomiędzy wejściem w życie niekonstytucyjnego przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw a szkodą powoda w postaci nie uzyskania wynagrodzenia za pracę w okresie od dnia 2 listopada 2011 r. do dnia 14 listopada 2011 r.

W oparciu o powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę wyroku w punkcie pierwszym poprzez oddalenie powództwa co do kwoty 1.250,73 zł, skutkujące pomniejszeniem zasądzonego na rzecz powoda roszczenia do kwoty 60.792, 49 zł i pomniejszeniem zasądzonej od pozwanego na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów procesu kwoty 5.951,53 zł do kwoty 5.866,50 zł; w zakresie punktu drugiego poprzez zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii (...) zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanego w postępowaniu w pierwszej instancji w kwocie 1.116 zł; w zakresie punktu czwartego poprzez orzeczenie o ściągnięciu na rzecz Skarbu Państwa (Kasy Sądu Okręgowego w

Warszawie) z zasądzono na rzecz powoda roszczenia kwoty 80,15 zł tytułem uzupełnienia brakujących kosztów sądowych; w zakresie punktu piątego poprzez orzeczenie o pobraniu na rzecz Skarbu Państwa (Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie) od pozwanego kwoty 178, 41 zł. W przypadku nie uwzględnienia powyższego wniosku pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Ponadto wniósł o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii (...) zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanego za drugą instancję według norm prawem przepisanych.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu.

Zakres zaskarżenia był nieznaczny, bowiem pozwany na obecnym etapie kwestionował jedynie rozstrzygnięcie uwzględniające powództwo o odszkodowanie za okres od 2 listopada 2011r. do 14 listopada 2011r. w kwocie 1.250,73 zł. Skarżący zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego tj. art. 361 k.c., a także przepisów procesowych tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. przez błędną ocenę dowodu w postaci przesłuchania powoda jednak tylko w zakresie uznania, że zachodzi związek przyczynowy pomiędzy szkodą powoda, a wejściem w życie przepisu art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, którego niekonstytucyjność stwierdził Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012r. sygn. K 2/12 odnośnie do roszczeń powoda za okres od 2 listopada 2012r. do 14 listopada 2012r.

Po pierwsze należy zauważyć, zarzut naruszenia prawa procesowego został wadliwie postawiony przez skarżącego. Przepis art. 233 § 1 k.p.c. dotyczy bowiem oceny dowodów, a jego naruszenie może polegać na dokonaniu przez sąd oceny dowodów z uchybieniem zasad w nim określonych, tj. reguł logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów. Prawidłowe postawienie takiego zarzutu wymaga zatem wskazania konkretnego dowodu przeprowadzonego w sprawie, którego zarzut ten dotyczy i podania, w czym skarżący upatruje jego wadliwej oceny. Tymczasem pozwany w swej apelacji w ogóle nie podważa oceny przeprowadzonych w niniejszej sprawie dowodów. Zarzutu wadliwej oceny dowodów nie można natomiast utożsamiać z błędnymi ustaleniami faktycznymi, jak czyni to pozwany w apelacji. Zauważyć przy tym należy, że Sąd Okręgowy, uznając za wiarygodny dowód z zeznań powoda, w ustalonym przez siebie stanie faktycznym nie uwzględnił, że z zeznań tych wynikało, iż pomimo rozstrzygnięcia konkursu na stanowisko specjalisty z końcem października 2011r., powód rozpoczął świadczenie pracy w dniu 15 listopada 2011r. uwagi na problemy ze zdrowiem. Uzupełniając więc o powyższą okoliczność pozostałe ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny uznaje je za prawidłowe i przyjmuje za podstawę także własnego rozstrzygnięcia. Powyższe uściślenie, nie podważa jednak ostatecznie trafności rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego.

Z uwagi na ograniczony zakres zaskarżenia nie zachodzi potrzeba szerszego odnoszenia się do samej zasady odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa. Dlatego też Sąd Apelacyjny poprzestanie na wskazaniu, że roszczenie powoda było uzasadnione w świetle art. 417 k.c. i art. 417¹ k.c., które stanowią podstawę prawną odpowiedzialności Skarbu Państwa. Nie budzi wątpliwości, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie o sygn. akt K 2/12 uznający, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zakwestionowane przez Trybunał Konstytucyjny przepisy dotyczyły osób, które przed dniem 8 stycznia 2009 r. nabyły prawo do emerytury w obniżonym wieku, a następnie w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. nabyły (i zrealizowały) prawo do emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. W ich przypadku zastosowanie przepisu art. 103a. Ustawy z 17.12.1998r o emeryturach i rentach z FUS powodowało, że uprzednio nabyte prawo do emerytury ulegało zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 czerwca 2016r. (I CSK 513/15 LEX nr 2086371) osoby, które rozwiązały stosunek pracy w celu uniknięcia zawieszenia uprawnień emerytalnych, ze względu na obowiązywanie przepisu ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uznanego następnie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego za sprzeczny z Konstytucją mogą się domagać naprawienia szkody polegającej na utracie wynagrodzenia za pracę, którą by z wysokim stopniem prawdopodobieństwa nadal wykonywali.

Znaczenie powyższego wyroku jako prejudykatu dla roszczenia byłego emeryta, który z racji wejścia w życie powołanych przepisów zdecydował się na rozwiązanie stosunku pracy celem jego ponownego nawiązania i kontynuowanie zatrudnienia lecz ostatecznie stosunku takiego nie nawiązał z przyczyn przez siebie niezawinionych, można uznać za przesądzone w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego. Takie stanowisko znalazło odzwierciedlenie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2016r. (sygn. akt I CSK 350/15), wyroku z dnia 2 czerwca 2016r. (sygn. akt I CSK 513/15 LEX nr 2086371), wyroku z dnia 15 września 2016r. (I CSK 599/15), jak też wyrokach Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 stycznia 2015r. (sygn. akt I ACa 735/14) i z dnia 10 października 2017r. (sygn. I ACa 1042/16).

W tym stanie rzeczy ocena zasadności roszczenia na gruncie art. 417¹ § 1 k.c. wymagała zatem ustalenia pozostałych przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa w postaci szkody oraz jej związku z wydaniem niezgodnego z porządkiem konstytucyjnym przepisu prawa. Ciężar dowodu, jak słusznie zwraca uwagę skarżący, a w swych rozważaniach potwierdza Sąd Okręgowy, spoczywał na stronie powodowej.

W tym kontekście Sąd Apelacyjny podziela pogląd Sądu Okręgowego, iż nieuzyskanie przez powoda świadczeń w okresie pomiędzy ustaniem poprzedniego zatrudnienia, to jest 30 września 2011r. a podjęciem go na nowo od 15 listopada 2011r., pozostaje w normalnym związku przyczynowym z wydaniem wadliwej normy prawnej. Punktem wyjścia dla oceny istnienia związku przyczynowego powinno być bowiem stwierdzenie, że to z powodu wprowadzenia do systemu prawnego niekonstytucyjnej normy prawnej powód był zmuszony do rezygnacji z zatrudnienia na dotychczasowych warunkach i nawiązania go ponownie, o ile chciał zachować oba źródła dochodu w postaci emerytury oraz wynagrodzenia za pracę. Podejmując tę decyzję, powód musiał liczyć się z ryzykiem, iż do ponownego zawarcia umowy o pracę nie dojdzie, jednak w okolicznościach niniejszej sprawy żadne ujawnione wówczas okoliczności nie wskazywały na to, by było ono realne. Sytuację w jakiej znalazł się powód w związku z wejściem w życie spornych przepisów można ująć w stwierdzeniu, że gdyby nie wprowadzenie niekonstytucyjnego przepisu do porządku prawnego, powód po dniu 30 września 2011r. w dalszym ciągu pobierałby zarówno wynagrodzenie w dotychczasowej wysokości, jak też świadczenie emerytalne. Tym samym nie byłoby więc mowy o szkodzie w jego majątku.

Z tego tytułu należy mu się zatem odszkodowanie za cały okres, w którym pracy nie świadczył, ale także za okres, w którym świadczył ją wprawdzie, ale za niższym wynagrodzeniem. Związku przyczynowego nie zrywa w tym przypadku okoliczność, iż z powodu choroby powód mógł rozpocząć świadczenie pracy nie od pierwszego dnia listopada lecz z dniem 15 listopada 2011r. Należy podkreślić, że powód, podejmując zatrudnienie na niższym stanowisku i z niższym niż dotychczasowe wynagrodzeniem, pomimo iż wykonywał te same czynności co w poprzednim okresie zatrudnienia, działał z najwyższą starannością. Przystępując do konkursu jeszcze we wrześniu 2011r, a więc przed ustaniem stosunku pracy, przyczynił się do ograniczenia rozmiaru szkody i nie można czynić mu zarzutu z tego tylko powodu, że ostatecznie podjął zatrudnienie nie 2 listopada lecz 15 listopada dni z powodu problemów ze zdrowiem. Co prawda były to okoliczności leżące po stronie powoda, ale obiektywnie usprawiedliwione, niezawinione przez niego. Zatem źródło szkody po stronie powoda zostało przez Sąd Okręgowy zidentyfikowane w sposób prawidłowy i należy odnieść to do

całego uwzględnionego przez Sąd pierwszej instancji okresu. Wywodzenie przez pozwanego, że powód mimo choroby mógł podjąć pracę wcześniej niż 15 listopada 2011r. stanowi pewnego rodzaju nadużycie i nie zasługuje na aprobatę wobec wykazania przez powoda, że w okolicznościach w jakich się znalazł, podjął wszelkie możliwe działania, aby zminimalizować zakres szkody, za którą odpowiada strona pozwana. Prowadzi to do uznania argumentacji pozwanego za nietrafną i nie zasługującą na uwzględnienie w tym zakresie.

Apelacja pozwanego była natomiast uzasadniona w części w jakiej dotyczyła zasądzonych w punkcie pierwszym wyroku kosztów procesu, co wynikało także z uzasadnienia Sądu Okręgowego, który przyznał, iż błędnie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 11.566,93 zł zamiast 5.951,53zł, która odzwierciedla kwotę faktycznie poniesionych kosztów w wysokości 8.502,18 zł oraz 70 % wygraną powoda w stosunku do zgłoszonego w pozwie roszczenia.

W konsekwencji wyrok Sądu pierwszej instancji wymagał częściowej korekty w zakresie punktu pierwszego przez obniżenie kwoty zasądzonych kosztów procesu do kwoty 5.951,53 zł na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.. W pozostałym zakresie apelacja pozwanego jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym należało orzec zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 k.p.c. oraz w zw. z treścią § 2 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji (Dz.U.2015.1800).

Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Beata Kozłowska Roman Diczek